

Ömer Faruk Çolak
İktisat ve Toplum Dergisi Editörü
ofc1962@gmail.com

Maliye Politikasının Ekonomi Politığı

Kriz bitti derken, AB ülkelerinde durgunluk sinyalinin yeniden artması, Çin'in %6 büyümeye takılması ve ABD ile yaşadığı ticaret savaşı, Almanya'da küçük oranlı da olsa ilk çeyrek ekonominin küçülmesi, ikinci çeyrekte yerinde sayması, Arjantin ve Türkiye ekonomisinin krize girmesi gibi gelişmeler küresel finans çevrelerinin keyfini bozdu. Hal böyle olunca sorular sorulmaya hatta krizin başına dönülüp, o günden bu güne neler olduğunun yanıtı aranmaya başlandı.

Bu çerçevede ülke ekonomilerindeki daralma ya da talep sorunu olarak gösterilen ana nedenler şöyle sıralanıyor:

- Çin-ABD ticaret savaşı
- Yükselen-gelişmekte-olan ülkelerdeki kırılganlık
- ABD ekonomisi büyürken AB ekonomilerindeki yavaşlama
- Gölge bankacılık
- Brexit çıkmazı
- Borç sorunu
- İran ve Kuzey Kore sorunu
- Ortadoğu çatışması

Bu nedenler -Brexit dışında- son on yıldır hep vardı. Ancak bunlar içinde günden güne ağırlığı artan sorunun adı borçlanmadır.

Bu yazıda krizin başlamasının üzerinden 10 yılı aşkın süre geçmesine rağmen neden ülkelerin

"İstikrar programları ne istikrar sağladı ne de borç sorununu çözdü."

iktisadi yapılanmasında istikrarın sağlanamadığını maliye politikası uygulamasını öne çıkartarak ve de yer yer küresel ekonomiye, yer yer de Türkiye ekonomisine vurgu yaparak irdeleyeceğiz.

Kriz ve Maliye Politikası

Şunu şimdiden söyleyelim. Yaşadığımız ve tümü ile içinden sıyrılmadığımız kriz aynı zamanda bir borç krizidir. Krizi çözmeye yönelik açıklanan paketlerle başta ABD olmak üzere birçok ülke bankaların, şirketlerin borçlarını üstlenmek zorunda kaldı.

Borç yükünün ağırlığı, ekonomik ve siyasi bedelleri hemen hemen tüm ülkeler için büyük oldu. Son olarak Yunanistan'da Syriza'nın başını yedi. Syriza, sosyalist geçinip IMF politikalarını uygulayınca Yunan halkı cezayı kesti, Syriza seçimi kaybetti.

Krize müdahalede kullanılan maliye politikasının üç ayağı var:

- Harcama Politikası
- Gelir Politikası
- Borçlanma Politikası

Harcama politikası kamunun harcamalarına ilişkin. Kamunun nereye para harcayacağını (eğitim, sağlık, savunma gibi) belirler.¹ Harcama politikasında siyasal erkin -hükümetin- tercihleri önemlidir. ABD, 1929 krizinde de, 2008 krizinde de toplam talebi artırmak için açtığı paketlerle

¹ Yanlış maliye politikasına örnek olarak son zamanlarda çok övülen Osmanlı devletinden örnek verelim. Örneğin Osmanlı Devleti son yıllarında borç batağına battığı halde saraylar yapmaya devam etmiştir (Beylerbeyi Sarayı 1865, Dolmabahçe Sarayı 1856 yıllarında inşa edilmiştir). Sonuçta da bugünlerde yüceltilen II. Abdülhamit 1881'de Düyun-u Umumiye anlaşmasını imzaladı ve maliyesini yabancı devletlerin eline bıraktı.

sadece şirketleri kurtarmadı, diğer yandan eğitim, altyapı harcamalarını da artırdı. Buna karşın Türkiye, 2017 yılında girdiği krizi aşmada inşaat ve enerji sektörlerini öne çıkardı, sonuçlar bu tercihin pek de doğru olmadığını gösterdi. Eylül ayı başında enerji sektörü iflas noktasına geldi. Hükümet çareyi bankarın enerji kredilerini takipteki kredilere atılmasında buldu.

Günümüzde demokrasinin yerleşik hale geldiği ülkelerde siyasetçiler, kamu harcamalarını gösteriş amaçlı yapmaktan kaçınırlar, yaparlarsa ceremesini çoğu zaman çekerler. Nitekim ABD Başkanı D. Trump, bu yıl 4 Temmuz Bağımsızlık gününde resmi geçide 4 milyon dolar harcadı diye eleştiri yağmuruna tutuldu. Bu olumsuz örneğe karşı iyi uygulamalar da var. Örnek, Küba hükümeti kamu gelirlerini sağlık harcamalarını artırmakta kullanmakta, özellikle de kansere aşı bulmak için ciddi bir çaba göstermektedir. Bunların hepsi kamu harcaması. Ancak istikrar için kamu harcaması yapmak yetmiyor. Kamu gelirinin nereye harcandığı da büyüme ve istikrar açısından önemli, çünkü maliye politikası uygulamasında çarpan etkisi farklılaşmaktadır.²

Gelirler politikası kamu gelirlerini yani vergilerini, SGK primlerini ve diğer kamu gelirlerini kaynak açısından değerlendirmeye yöneliktir. Örneğin gazozu ÖTV koyup, pırlantaya vergi koymayabilirsiniz. Yine içkiye öyle bir vergi koyarsınız ki, ülkenizde her gün yurttaşlar sahte içkiden zehirlenip ölebilir (bazıları bunun iyi olduğunu, zıkkımın kökünü içsinler diyerek, Maltusyen bir çözüm olarak görebilir). Ancak vergilerde ağırlığın dolaylı vergilerde mi, yoksa dolaysız vergilerde mi olduğunun gelir dağılımı

² Kamu harcamalarını artırarak toplam talebin yükselmesine yönelik bir harcama politikası uygularken, bir taraftan da vergileri artırıyor iseniz, çarpan katsayısı küçüleceği için harcamaların GSYH üzerindeki olumlu etkisi sınırlı kalır.

ve büyümenin sürdürülebilirliği için önemli olduğunu söyleyip şimdilik burayı geçelim.

Borçlanma politikası, kamunun harcamalar için gelirler yetmediği zaman devreye girer. Ankara'da Eskişehir yolundaki kamu binalarını görünce Türkiye'nin neden borçlandığını çıplak gözle görebilirsiniz. Ancak borçlanma öyle kolayca analiz edilebilir bir iktisadi konu değil. Hangi kaynaktan, hangi para cinsinden (iç ve dış ya da ulusal para, döviz cinsinden borçlanma), hangi vade, hangi faiz oranı ile borçlanacağınız, daha da önemlisi size borç para vermek isteyen olup olmadığı da ayrıca önemlidir. 2000'li yılların başından 2016 yılına değin süren küresel likidite bolluğunda borç vermek isteyen çoktu. Şimdi ise bu bolluk eskisi gibi değil. Türkiye ekonomisinin şu aralar çektiği karın ağrısının nedenlerinden birisi de bundan kaynaklıdır.

Bütçe Açığı, Borçlanma ve Enflasyon

Dünya ekonomisinin durgunluk sinyalleri yeniden artarken, enflasyon oranı da gerilemekte buna karşın işsizlik oranı ya yerinde

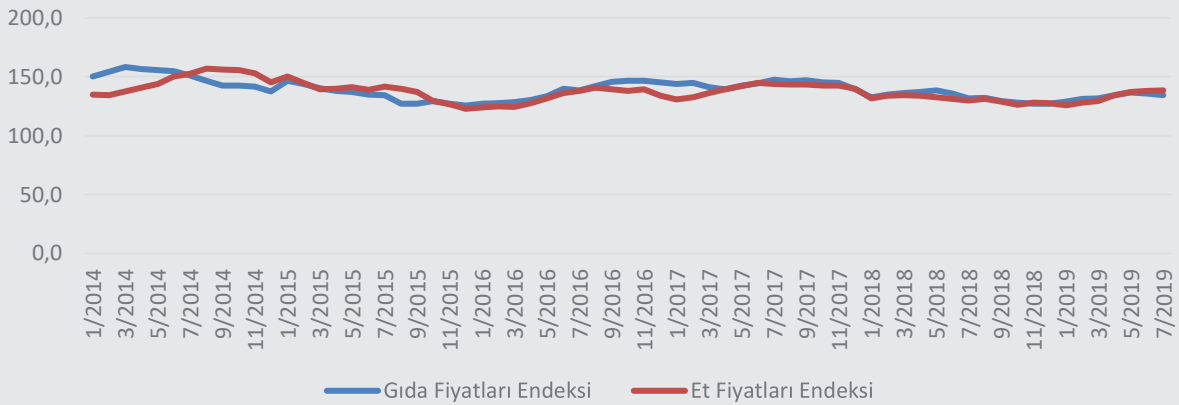
saymakta ya da artma eğilimi göstermektedir. Bu belirtilerin tümü resesyona işaret etmekte. Bu genel eğilimin dışında kalan birkaç ülke var. Onlardan birisi de Türkiye'dir.

Yaşanılanlar nedeniyle dünyada dezenflasyon eğilimi güçlenirken, Türkiye'de enflasyon oranı yüksek seyrediyor. Bunun nedeni ne olabilir? Bakalım.

Türkiye'de gıda enflasyonu yüksek, yıllık oranı (Ağustos, 2019) %17,22. Bu oranın yüksek olmasının nedeni olarak; dünyada gıda fiyatlarında artış var, bundan dolayı Türkiye'de gıda fiyatları artmakta diyemiyoruz. Çünkü dünyada gıda fiyatları artmıyor. 2017'nin Kasım ayından bu yana hemen hemen değişmedi.

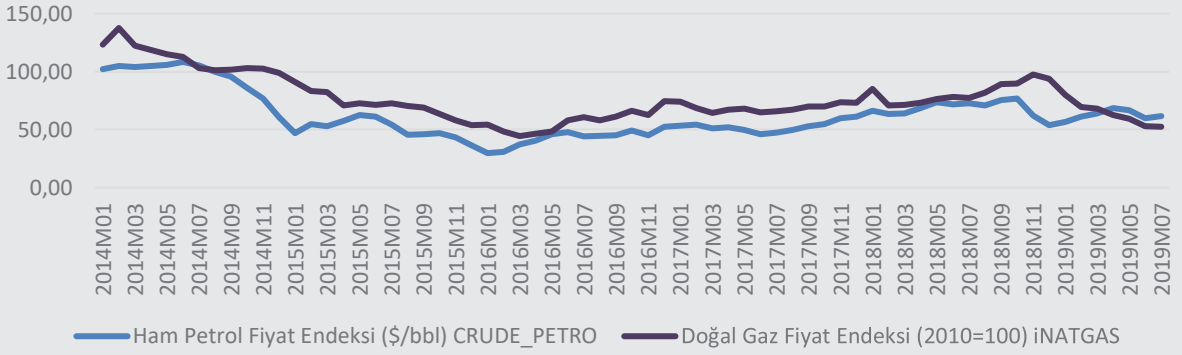
Fiyatları arttığında diğer malların fiyatlarının yükselmesinenden olan temel girdi niteliğindeki doğal gaz ve elektrik fiyatları da ülkemizde hızla yükselmekte. Bu malların fiyatlarının olağan koşullarda döviz kuru yükseldiği ya da dünya fiyatları arttığı için değişmesi gerekir. Dünyada doğal gaz ve petrol fiyatlarında son

Dünya Gıda Fiyat Endeksi, 2002-2004=100

Kaynak: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/> Erişim tarihi: 3 Eylül 2019

Dünya Ham Petrol ve Doğal Gaz Endeksi

Kaynak: <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets>

dönemde ciddi bir oynama olmadı. 2008 yılının Temmuz ayında ham petrol fiyat endeksi 133,83 gördükten sonra bugüne kadar en yüksek değeri 2012 Mart ayında 117,69 olurken, en düşük değer 2016 Ocak ayında 29,78 oldu. Bu yılın Temmuz ayında da 61,48 düzeyinde seyrediyor (yıl içinde 59,76'yı da gördü). Doğal gazda da benzer bir tablo var, son dört aydır doğal gaz fiyat endeksi düşmekte, ayrıntıya girmeyelim, bu durumu grafikten gözlemlemek mümkün.

Döviz kurundaki oynaklık da son sekiz aydır dar bir alanda (bazı günlerdeki ataklar hariç) seyretmekte. Dolayısıyla maliyetler üzerindeki cari kur baskısı hafiflemişken neden hala enflasyon oranı yükseliyor? Yanıt TUIK'in Özel Kapsamlı TÜFE verilerinde gizli.

Ağustos ayında en yüksek aylık artış %19,11 ile alkol ve tütün ürünlerinden kaynaklandı. Bu grubun endeksteeki ağırlığı %4,23'dür, eğitim grubundaki aylık fiyat artışı da %4,26, endeksteeki ağırlığı da %2,40 olduğu düşünüldüğünde bu ayki enflasyonun bu iki mal grubundan kaynaklandığını söyleyebiliriz. Bu mal gruplarının ortak bir özellikleri var. Her ikisi de kamunun

regülasyonuna ciddi bir biçimde bağlı. Devlet ÖTV ve KDV gibi vergi oranlarıyla oynayarak içki ve sigarada fiyatların arttırırken, eğitim politikasıyla özel okullara talebi arttırmakta, piyasada rekabet koşulları da sağlanmadığı için eğitim maliyetli bir mal haline gelmekte ve firmalar (pardon okul diyecektik?) bunu kullanmaktadır.

Borçlanma ve Maliye Politikası

Borçlanma ile kamu harcaması yaptığımızda bugünkü nesil harcamakta, gelecek nesil ise borç yükünün altına girmektedir. Örneğin son yıllarda sürekli eleştirilen Mustafa Kemal Atatürk ve İsmet İnönü döneminde düşük düzeylerde borçlanma yapılmış, buna karşın önemli sanayi yatırımları gerçekleştirilmişti. Gelecek nesillere borç değil varlık bırakılmıştı. Gelecek nesiller de onları özelleştirip (şeker fabrikaları bir örnektir) saraylar, camiler yaptı, araç filoları kurdu (sıradan yurttaş buna rağmen CHP'nin bu ülkede bir dikili ağacı yok diyebilmekte, CHP ise ne yazık ki, bu yargıyı boşa çıkaracak çabaya girmemekte ısrar etmekte). Buradan yola çıkarak, yaklaşık **17 yıllık AKP iktidarı yaptığı özelleştirmelerle**

geçmiş, borçlanma politikası ile de geleceği tüketmeye yönelik bir maliye politikası izlemiştir diyebiliriz.³

Küresel ekonomideki yeniden durgunluk tartışmasında kritik nokta borç yükü (yani borç stoku/GSYH). Çünkü geçmiş nesilden gelen borç yükünü ödemek için şimdiki neslin tasarruf yapması yani az tüketmesi, düşük yatırım yapması demek (Ricardocu denklik). Tüketimin, yatırımın azalması ise, talebin düşmesi yani büyümeden feragat demektir. Bununla kalmayıp, devlet vergileri artırarak borç yükünü azaltmak isterse, talep daha da azalmakta ve halk refah kaybına uğramakta, gelir dağılımı daha da bozulmaktadır.

Gelin bu konuda önemli bir isim, kriz kâhini N. Roubini ne demiş, okuyalım:

“İktisat teorisi belirli bir noktadaki yüksek kamu borcunun iktisadi büyüme üzerinde negatif etkiye sahip olabileceğini ortaya koymaktadır. Yüksek kamu borcu yüksek reel faiz oranlarına yol açabilir ve yatırım ve tüketimi dışlayabilir. Borç ödeyememe durumunun gerçekleşmesiyle ilave hasarlara neden olan borç krizi riskini arttırabilir. Borç krizinden kaçınmak amacıyla karar alıcıları vergileri arttırmaya zorlayabilir; ne var ki yüksek vergi iktisadi büyümeyi olumsuz etkileyen sapmalara neden olmaktadır. İktisat teorisi belirli bir noktadaki yüksek kamu borcunun iktisadi büyüme üzerinde negatif etkiye sahip olabileceğini ortaya koymaktadır. Yüksek kamu borcu yüksek reel faiz oranlarına yol açabilir ve yatırım ve tüketimi dışlayabilir.

Borç ödeyememe durumunun gerçekleşmesiyle ilave hasarlara neden olan borç krizi riskini arttırabilir. Borç krizinden kaçınmak amacıyla karar alıcıları vergileri arttırmaya zorlayabilir; ne var ki yüksek vergi iktisadi büyümeyi olumsuz etkileyen sapmalara neden olmaktadır” (Akerlof, Blanchard, Romer ve Stiglitz, 2014:209-210).

Borç Sorunu Ağırlaşıyor

Küresel ekonominin borç yüküne ilişkin açıklanan son veriler Roubini’yi doğrulamaktadır. Uluslararası Finans Enstitüsü’nün (IIF) Temmuz ayında yayımlanan küresel borç görünümü raporuna göre, küresel borç 2019’un ilk çeyreğinde 3 trilyon dolar daha artarak 246 trilyon dolara yükselirken, dünya GSYH’sının da %320’sine ulaştı. Bu borcun 179,6 trilyon doları gelişmiş ülkelere, 68,9 trilyon doları da gelişmekte olan (moda terimle yükselen ekonomilere) ait. Dünyada borç stoku hane halkında 46,6 trilyon dolar, finansal olmayan şirketlerde 72,6 trilyon dolar, kamuda 67,0 trilyon dolar ve finansal sektörde 61,8 trilyon dolar düzeyinde.

Kamu borçlanma oranının (borç/GSYH) en yüksek olduğu ülke %226,4 ile Japonya, onu %152,7 ile Lübnan, %105 ile İngiltere ve %109,1 ile ABD izliyor. Hanehalkı borçlanmasında ise ilk üç sırayı %99,0 ile Güney Kore, %86,7 ile İngiltere ve %74,6 ile ABD takip etmekte. Reel sektör borçlanmasında ise sıralama şöyle: Çin %155,6 (Hong Kong’da oran %224), Singapur %116,9, Japonya %102,5. Finans sektöründe en borçlu olanlar da % 188,9 ile, %151,7 ile İngiltere ve %123,5 ile Japonya (IIF, Global Debt Report).

Borçlanan var ise borç veren de vardır. Borçlanmadan kaynaklanan faiz gelirine de

³ Bu konudaki ayrıntılı bilgi için bkz: Ömer Faruk Çolak, 2018, Ekonomide Masallar Gerçekler, Efil Yayınevi.

Küresel Ekonominin Borç Görünümü (Trilyon Dolar)

Ülkeler	Hanehalkı	Reel Sektör	Devlet (Kamu)	Finansal Sektör	Toplam
Gelişmiş Ülkeler	34,4	42,4	51,4	49,5	177,4
Yükselen ekonomiler	12,5	30,1	15,6	10,9	68,9
Dünya	46,6	72,6	67	60,4	248,5

Kaynak: IIF, Global Debt Report, July 15, 2019

bunlar el koymaktadır. Borç alanların ödedikleri faiz aynı zamanda gelir transferi demektir. Borç verenlerin servetlerinin daha da artmasını sağlar. Hane halkının elde ettiği ücret geliri ile ödediği faiz ya da bir KOBİ'nin elde ettiği kardan ödediği kredi faizi, ücret ve kar gelirlerinden faiz geliri elde edenlere bir transferdir. Küresel kriz öncesi sermaye akımlarının serbest hale getirilmesi kredi hacmini artırmış, başlangıçta kredi kullanarak tüketimini artıran hane halkını, yatırım yapan KOBİ'yi mutlu etmiş, ancak bu borç kriz sonrası kâbus gibi başlarına çökmüştür.

Krizi çözmeye yönelik politikalar bu borcu azaltmadı, tam aksine arttırdı. Çünkü bu politikaların amacı borçları ödenebilir kılmaktır. Demokratik ülkelerde bu yapılanma iktidarların başını yedi. Bizim gibi anti demokratik ya da hybrid (melez) demokrasi ile idare edilen ülkelerde ise ideolojik söylemlerle iktidarlar yaşam sürelerini uzatabildiler.

Vergileri Konuşmak

Borçlanma azaltılmak isteniyor ise, iki yolu bulunmaktadır; ya harcamalar kısımlıdır, ya da vergiler artırılmalıdır. Şu anda dünya ekonomisi için harcamaları kısmak anlamlı gözüküyor. Çünkü talep sorunu devam ediyor. Nitekim IMF'in son yayınlanan Küresel Ekonomik Görünüm Raporunda bundan dolayı dünya ekonomisi için büyüme tahmini düşürüldü. Yıl başında dünya ekonomisinin 2019 yılında %3,3

büyüyeceği tahmin ediliyordu, oran %3,2'ye çekildi. Beklentideki düşüş küçük ama verdiği sinyal önemli. Çünkü sinyal yeni bir durgunluk olur mu korkusunu doğurmaktadır.

Mevcut durgunluk için IMF, WB gibi kurumların önemli tespitleri var. Bu tespitleri önemli ölçüde kabul edilebilir, ancak eksik. Yeniden artan makro ekonomik risklerin nedeni olarak sermaye hareketlerinden hiç bahsedilmiyor. Yine mevcut borç yükünün her geçen gün ağırlaştığı ve ödenemez noktaya doğru gittiğinden, borç verenlerin servetlerinin sürekli arttığından, buna karşın gelir dağılımının daha da bozulduğundan habersiz gibi davranıyor.

Biz bu tespitleri yaptıktan sonra, "Peki çözüm ne?" diyenlere yanıt vermeye çalışalım.

Küresel Finans Vergisi

IMF, küresel ölçekte sermaye hareketlerine vergi koymalı, toplanan para kurulacak olan yeni bir fona aktarılmalıdır. Fonda toplanan bu vergiler borç ödemesinde kullanılmalıdır. Borç yükünün getirdiği ve bir türlü azalmayan geri ödemeler nedeniyle dünya ekonomisinde istikrarlı bir talep oluşmadı. Bundan dolayı da ekonomiler borç-deflasyon sarmalının kuyusunda dolaşmakta. Eğer borç konsolidasyonundan ya da moratoryumundan korkuluyor ise er ya da geç bu vergi uygulanmalıdır.

IMF bunu yapmasa bile, ülkeler servet üzerine artan oranlı vergi koyarak, düşük ve orta gelirli ücretli sınıf ile gerçek sanayici ve tarım üreticisinin talebini yukarı çekebilir. Bu verginin sermaye kaçışına neden olacağı efsanesi doğru değil. Çünkü bu sermayenin gideceği alanlar mevcut ekonomik yapılanma nedeni ile kısıtlı.

Toplam Vergi Yükü Oranı (Toplam Vergi Geliri/GSYH)

Ülkeler	1990	2000	2008	2017
Fransa	41,2	43,4	42,3	46,2
Danimarka	44,4	46,9	44,8	46
Belçika	41,2	43,5	43,3	44,6
İsveç	49,5	49	44	44
Finlandiya	42,9	45,8	41,2	43,3
İtalya	36,4	40,6	41,7	42,4
Avusturya	39,3	42,3	41,4	41,8
Yunanistan	25,2	33,4	31	39,4
Hollanda	39,7	36,9	35,9	38,8
Lüksemburg	33,5	36,9	36,6	38,7
Norveç	40,2	41,9	41,4	38,2
İzlanda	30,9	36,3	35	37,7
Almanya	34,8	36,2	35,4	37,5
Portekiz	26,5	31	31,7	34,7
OECD	31,9	33,8	32,9	34,2
İspanya	31,6	33,2	32,1	33,7
İngiltere	32,9	32,9	32,3	33,3
Brezilya	25,5	29,6	33,6	32,3
Kanada	35,2	34,8	31,3	32,2
İsviçre	23,7	27,6	26,6	28,5
Japonya	28,2	25,8	27,4	27,4
ABD	26	28,2	25,7	27,1
Avustralya	28,1	30,5	26,9	26,9
G.Kore	18,8	21,5	24,6	26,9
Türkiye	14,5	23,6	23,1	24,9
İrlanda	32,4	30,8	28,5	22,8
Meksika	12,1	11,5	12,6	16,2

Kaynak: OECD, <https://data.oecd.org/tax/tax-revenue.htm>. Erişim Tarihi, 25/7/2019

Finansal sermaye gittiği ülkede de önce finansal piyasalarda balon yaratmakta, varlık fiyatlarını yükseltmektedir. Sonra kar realizasyonu ile satışlar gelmekte ve yeni bir krize neden olmaktadır. Varlık fiyatları düşeceği için portföy yatırımları yapanlar yine zarar ederler. Bundan dolayı yatırımcılar, servet sahipleri bu macera yerine daha az riskli olan vergi ödemeyi tercih edeceklerdir.

Verdiğim tablodan da izleyebileceğiniz üzere gelişmiş ülke demek, vergi toplayan ülke demek. En az vergi yüküne sahip Meksika krizin kenarında dolaşır iken, Türkiye krizde. Dolayısıyla, Türkiye’de yaşanan tasarruf sorununu aşmak için maliye politikasının vergi bacağına düzenlemeye gidilmesi, yüksek gelir elde edenden yüksek oranlı vergi alınması zorunlu. Bugün ağırlıklı olarak uygulanan tüketimden alınan vergi (KDV, ÖTV) hem gelir dağılımını bozmakta hem de toplam talepte istikrarsızlık yaratmakta.⁴

Borçlanmadan kurtulmanın bir başka yolu da kamu harcamaları politikasının etkinlik analizi yapılarak uygulanmasıdır. Bunu yapmak Türkiye gibi melez demokrasilerde çok zor. Melez demokrasinin hüküm sürdüğü ülkelerde etik değerlerin zayıf olması, yolsuzluk yapmanın kolay olması, denetimin olmaması ve şeffaflığın ortadan kalkmış olması, özetle hukuk devleti kimliğinin yitirilmiş olması maliye politikasının etkinliğini sınırlandırmaktadır. Bu zayıflıklara kamu yöneticilerinin harcama davranışlarına psikolojik etkenler de (büyüklik duygusunu tatmin) eklendiğinde, bütçe açığı adeta kaçınılmaz olmaktadır.

4 Sizce asgari ücretli bir işçinin içtiği bir bardak bira için ödediği KDV ile, holding CEO’sunun ödediği KDV’nin aynı olması adil mi? Buna göre işçinin gelirin de bir bardak biranın payı ile CEO’nun payı aynı olur mu?

Bu tür ülkelerde sıraladığımız olumsuzlukların ortadan kaldırılması, hukuk devletinin yeniden inşa edilmesi ve ekonominin kurallara bağlı hale getirilmesi ile mümkündür. Bunun için de ekonomiye ilişkin kurumların işler hale getirilmesi vazgeçilmez bir zorunluluktur. Bu konuda atılacak ilk adım “mali kural” (borç sınırlandırma kuralı) olabilir.

Bu yapılanmanın dışında ortaya koyulacak hiçbir önlem uzun vadede işlerlik kazanamaz, üretilen çözümler de palyatif olmaktan öteye gidemez. Çünkü mevcut borcun istikrar programları ile ödenmesi mümkün değildir. İstikrar programlarının uygulandığı son on yılda küresel ekonominin geldiği nokta da bu savımızı doğrulamaktadır.

Yararlanılan Kaynaklar

Akerlof, Olivier Blanchar, David Romer ve Joseph Stiglitz (Eds), 2014, What Have Be Learned, Macroeconomic Policy After Crises, IMF ve MIT. Türkçesi, Ne Öğrendik? Kriz Sonrası Makro İktisat Politikası, Efil yayınevi, Eylül 2019’da Yayımlanacak.

Çolak, Ömer Faruk, 2018, Ekonomide Masallar Gerçekler, Efil Yayınevi.

FAO, <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpri-ces/index/en/>.Erişim tarihi: 3 Eylül 2019

IIF, 2019, Global Debt Report, July 15, 2019

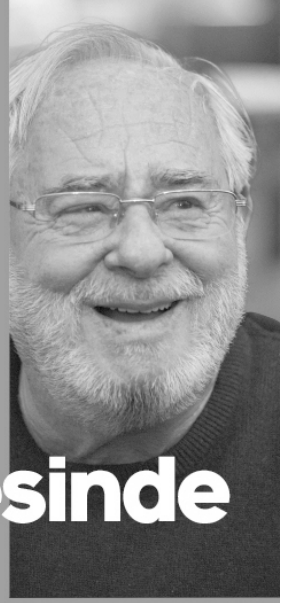
IMF, World Economic Outlook July 2019, www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2019/07/18/WEOupdateJuly2019. Erişim Tarihi, 25/8/2019

OECD, <https://data.oecd.org/tax/tax-revenue.htm>. Erişim Tarihi, 25/7/2019

World Bank, <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets>

Düzenleyenler:
Prof. Dr. Asaf Savaş Akat
Prof. Dr. Ercan Eren

Türkiye tarih ve iktisadi düşüncesinde Sencer Divitçioğlu

Açılış Konuşmaları, Saat: 9.30 - 10.00

1. Oturum | Saat: 10.00 - 12.00

Prof. Dr. Asaf Savaş Akat
AÜT Hikâyesi: Bir Kavramın Parlayışı ve Sönüşü

Prof. Dr. Ercan Eren
Sencer Divitçioğlu: Lineer Matematikten Non-Linear Matematige

Prof. Dr. Dinç Alada
Disiplinlerarasılık ve Toplumsal Felsefe İkileminde Bir Düşünür: Sencer Divitçioğlu

Prof. Dr. Hüseyin Özel
Sermaye Birikimi ve Bölüşüm

2. Oturum | Saat: 13.30 - 15.30

Prof. Dr. Ragıp Ege
AÜT Kavramının Marx'la Engels'in Yapıtlarındaki Epistemolojik Konumu

Prof. Dr. Ahmet Şahinöz
Osmanlı'da Tımar: Tarımsal Artık Araçlığıyla Bir Sistem Çözümlemesi

Prof. Dr. Alp Yücel Kaya
Sencer Divitçioğlu'nun Üretim Tarzları Tartışmasını Türkiye'de ve Dünyadaki Literatür Bağlamında Değerlendirmek

İşiner Hamşioğlu ve Doç. Dr. Altuğ Yalçınca
Sencer Divitçioğlu'nu Stephan J. Gould Perspektifinden Okumak

10 Ekim 2019, Perşembe
Saat: 09.30
santralistanbul Kampüsü,
Enerji Müzesi Seminer Odası

@BILGI_Finans | company/bilgi-finans